

Branislav Fábry: K NEVÝHODNEJ DOHODE O OBRANNEJ SPOLUPRÁCI S USA, KTORÁ POŠKODZUJE ZÁKONOM CHRÁNENÉ ZÁUJMY SR

- CZ24 News | 21. prosince 2021

SLOVENSKO/USA: Dohoda je pre SR napísaná nevýhodne: niektoré formulácie poškodzujú zákonom chránené záujmy SR

Na pozadí pandémie Covid-19 sa stal aktuálnou témou v mesiaci december 2021 návrh [Dohody o obrannej spolupráci medzi vládou SR a vládou USA](#). Dokument bolo možné očakávať, pretože americká vláda o svojej vojenskej prítomnosti na Slovensku už rozhodla, napriek problémom pri rokovaní o dohode v minulosti. Aktuálnosť témy potvrdzujú aj prípravné práce, ktoré za účelom budovania americkej vojenskej prítomnosti prebiehajú už v súčasnosti. Celkovo existuje len malá šanca, že sa tento vývoj podarí zastaviť, a preto sa treba zamyslieť, aké dôsledky prinesie dohoda pre Slovensko.

Rovnosť strán?

Každý, kto si prečíta text tejto dohody, sa musí oprávnenne pýtať, či ide o vzťah dvoch suverénnych štátov. Zrejme aj preto sa v texte opakuje ubezpečenie o „plnom rešpektovaní suverenity“ SR. Opakovanie **pojmu suverenita** v uvedenom dokumente zo Slovenska však ešte zvrchovaný štát nerobí, a preto treba skúmať, či sa naozaj podarilo dodržať zvrchovanosť SR v súlade s čl. 1 ústavy. Vhodnou odpoveďou na túto otázku je aplikácia princípu suverénnej rovnosti štátov: treba sa spýtať, ktoré z daných ustanovení by USA akceptovali v prípade vojenskej prítomnosti spojencov na svojom území... Je známe, že podobnú dohodu s USA podpísali aj iné štáty, to však nie je ospravedlnením nevýhodnosti, ale iba ďalším dôvodom na kritiku. Tvorcovia dohody tiež zdôrazňujú plné rešpektovanie ústavy a zákonov, problémom je, že dohoda má mať **prednosť pred zákonmi** SR. Platí teda, že ak príde k rozporu ustanovenia dohody a zákona, aplikovať sa bude príslušné ustanovenie dohody. Predkladacia správa i doložka prednosti sa odvolávajú na čl. 7 ods. 5 ústavy, ktorý pri určitých zmluvách uznáva prednosť medzinárodnej zmluvy pred zákonmi. Dohoda naozaj upravuje aj práva a povinnosti fyzických a právnických osôb, vrátane dodávateľov pre armádu a tzv. závislých osôb, avšak jej jadrom nie sú práva osôb, ale výhody pre Ozbrojené sily USA (OS USA). Tie sa dosahujú i vďaka prednosti dohody pred zákonmi.

Zaujímavý v tejto súvislosti je aj **jazyk dohody**. Pri takomto bilaterálnom právnom úkone by obe strany mali jasne vymedziť a vytvoriť výpočet svojich práv a povinností. V tom prípade by sa však ukázala nerovnováha postavenia oboch strán. Práva sú v dohode priznávané prevažne americkej strane, zatiaľ čo povinnosti najmä slovenskej strane. Treba si pozrieť kolkokrát je uvedené, že SR môže, má právo, je oprávnená, atď. a porovnať to s množstvom práv, ktoré dohoda priznáva OS USA, ich dodávateľom či závislým osobám. Na strane SR prevažujú povinnosti, ktoré sú však často formulované indikatívnymi „poskytne“, „sprostredkuje“, atď. Pri čítaní jednotlivých článkov dohody sa preto treba pýtať, komu konkrétny článok priznáva práva a komu povinnosti. Jazyk dohody je celkovo dosť sofistikovaný a autori si dali pozor na jednoznačné vyjadrenia, aké sa objavili v minulom návrhu dohody, ktorý unikol v roku 2019. Tentokrát sa jednoznačnosť nahrádzala vágnosťou.

I najmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘÍSPĚT

Riešenie sporov a výpoveď dohody

Zásadným nedostatkom dohody je, že nedostatočne upravuje **spôsoby riešenia sporov** medzi USA a SR. Vytvára sa systém konzultácií (najmä čl. 29 ods. 2), ten ale predpokladá ochotu ku kompromisu z oboch strán. Ako sa však bude postupovať, keď USA nebudú ochotné k ústupkom? V tejto súvislosti je nebezpečné ustanovenie čl. 29 ods. 3: *„Spory a iné otázky, ktoré podliehajú konzultáciám v zmysle tejto Dohody, sa nepredložia žiadnemu vnútroštátnemu súdu ani žiadnemu medzinárodnému súdu, tribunálu alebo podobnému orgánu, ani žiadnej inej tretej strane.“* Znamená to, že v prípade, ak konzultácia Bratislavy a Washingtonu nepovedie k vyriešeniu sporov, slovenská strana stráca možnosť obrátiť sa na akýkoľvek medzinárodný orgán. Tvorcovia dohody vychádzajú z odvážneho predpokladu, že Bratislava sa nikdy nedostane do sporu s Washingtonom, na ktorý konzultácie stačiť nebudú. Lenže aj medzi priateľmi musia existovať jasné vzťahy a systém riešenia sporov pre prípad, že sa nedohodnú.

Uvedené ustanovenie je nebezpečné aj preto, lebo SR je politicky, ekonomicky i vojensky voči USA v slabej pozícii. Slovensko sa nevie presadiť ani v pomerne jednoduchých otázkach a nedokázalo si poradiť napr. čo i len s plotom americkej ambasády na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave. Preto sa nedá očakávať, že si SR poradí s konaním americkej armády, ak táto začne postupovať v rozpore s dohodou. Celkovo najväčšie riziko môže nastať pri výpovedi dohody zo strany SR. Podľa čl. 30 je počiatočné obdobie platnosti dohody desať rokov, jej platnosť pokračuje i potom, ale možno ju vypovedať s 1-ročnou výpovednou lehotou. Čo by sa však stalo, keby SR vypovedala dohodu, ale USA by takú výpoveď neuznali? Kto by potom rozhodol, či je výpoveď platná? **Medzinárodný súd ani nijaká tretia strana** by to byť nesmeli a SR amerických vojakov zo svojho územia sama odsunúť nedokáže. V takom prípade by sa mohla vytvoriť aj akási slovenská obdoba základne v Guantáname na Kube. Kuba sa už šesťdesiat rokov usiluje o odchod amerických vojsk zo svojho územia, zatiaľ však neúspešne a USA vychádzajú z predpokladu, že dohoda o prenájme základne v Guantáname stále platí.

Ohrozenie mieru a bezpečnosti

Nedostatkom navrhovanej dohody je i to, že SR si nevyhradila možnosť obmedziť druh vojenských operácií vykonávaných z územia SR. To sa môže stať vážnym problémom, pretože ak OS USA budú uskutočňovať **akty vojnového násillia**, môže ísť o agresiu aj zo strany SR. Podľa rezolúcie VZ OSN 3314 (1974) je agresiou aj poskytnutie územia na vojenské operácie proti inému štátu. Úplne tak stačí, že USA budú z územia SR vykonávať dronové útoky a SR sa tým i bez súhlasu ústavných orgánov stane účastníkom agresie. Netreba pripomínať, že by mohlo prísť aj k reakcii napadnutého štátu voči územiu SR. Štátne orgány by si mali zachovať aspoň právo rozhodovať o otázkach slovenskej účasti v takomto konflikte a v dohode malo byť výslovne stanovené, aké druhy akcií nesmú OS USA z územia SR vykonávať. V tejto súvislosti treba pripomenúť čl. 1 ods. 2 ústavy: *„Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy...“* Nuž a jedným z najdôležitejších pravidiel je zákaz hrozby silou a použitia sily (čl. 2 Charty OSN)! Konaním OS USA z územia SR však môže prísť aj k porušeniu ďalších dokumentov, napr. Európskeho dohovoru o mierovom riešení sporov (373/01 Z.z.), ktorým je viazaná SR, ale nie USA.

V dohode sa viackrát opakuje slovo **mier**. Zvlášť dôležitá je formulácia: „*účelom tohto pôsobenia ozbrojených síl USA na území Slovenskej republiky je posilniť úsilie Strán o podporu mieru...*“ Problém môže nastať, ak OS USA na Slovensku nebudú podporovať, ale naopak, ohrozovať mier... Ak by sa v budúcnosti k moci na Slovensku dostali nezávislejší politici, mohli by sa začať pýtať na niekoľko konkrétnych amerických operácií naplňajúcich daný účel dohody. V čl. 6 sa zasa hovorí o bezpečnosti a o tom, že SR na svojom území zabezpečí ochranu OS USA, ich dodávateľov, závislých osôb a materiálu. Pri tomto článku dohody s názvom „**Bezpečnosť**“ sa však treba zaoberať nielen bezpečnosťou OS USA, ale aj bezpečnostnými rizikami pre SR. Vzhľadom na to si SR mala vyhradiť viac možností pri posudzovaní hrozieb, prípadne i zo strany konkrétnych dodávateľov pre OS USA.

Otázka jadrových zbraní

To, čo na prvý pohľad udrelo do očí, je fakt, že **v dohode sa špeciálne neupravila** otázka jadrových zbraní, resp. jadrovej energie. V záujme SR bolo stanoviť explicitný zákaz jadrových zbraní na území SR, a to aj v súvislosti s atómovým zákonom (541/04 Z.z.), ktorý v § 3 ods. 2 uvádza: „*Využívať jadrovú energiu na iné ako mierové účely sa zakazuje.*“ Keďže však v dohode s USA zákaz jadrových zbraní sformulovaný nebol, pri problematike sa použijú iné všeobecnejšie ustanovenia dohody, napr. čl. 4 ods. 1: „*môžu ozbrojené sily USA prepravovať, rozmiestňovať a skladovať obranné zariadenia, zásoby a materiál... v dohodnutých zariadeniach a priestoroch...*“ V čl. 4 ods. 2 sa zasa píše: „*Ozbrojené sily USA vopred informujú slovenského výkonného zástupcu o typoch, množstvách a harmonogramoch dodávok tohto rozmiestneného materiálu..., ako aj o dodávateľoch USA, ktorí takéto dodávky uskutočňujú.*“ Práve v tomto článku bolo možno stanoviť limity pre konkrétne druhy zbraní a zakotviť i možnosť obmedziť dodávky určitého materiálu do SR.

Vzhľadom na uvedenú tému je zásadné aj ustanovenie čl. 25 ods. 1: „*Ozbrojené sily USA môžu uzavrieť zmluvu na dodanie akéhokoľvek materiálu zásob, vybavenia a služieb (vrátane výstavby), ktorej plnenie má byť vykonané na území Slovenskej republiky, a to bez obmedzenia výberu zhotoviteľa, dodávateľa alebo osoby poskytujúcej takýto materiál, zásoby, vybavenie alebo služby. Zmluvy sa dojednávajú, uzatvárajú a spravujú v súlade so zákonmi a predpismi USA.*“ Treba zdôrazniť pojem: **akéhokoľvek materiálu!** Ide doslova o „právo na všetko“ a podľa daného ustanovenia USA môžu v SR postaviť hoci aj jadrové zariadenie. Aj tu platí, že dohoda má prednosť pred zákonmi SR. Na toto ustanovenie nadväzuje čl. 26 ods. 1 dohody o vyňatí dodávateľov USA zo slovenských zákonov a právnych predpisov na príslušné účely. S témou čiastočne súvisí čl. 27 upravujúci nakladanie s nebezpečnými odpadmi, ten však určuje iba postup na účely požadovaných oznámení podľa Bazilejského dohovoru o riadení pohybov nebezpečných odpadov.

Existuje vôbec pandémie?

To, čo na celej dohode zaráža asi najviac, nie je ani tak jej jednostrannosť, ale fakt, že dohoda **ignoruje aktuálne výzvy pandémie** koronavírusu Covid-19. Štátne orgány SR už skoro dva roky masívne obmedzujú práva a slobody občanov, avšak SR si v dohode vo vzťahu k OS USA, ich dodávateľom či závislým osobám nevyhradila žiadnu možnosť karanténnych opatrení. USA síce podľa čl. 27 majú „*rešpektovať príslušné slovenské zákony v oblasti životného prostredia, zdravia a bezpečnosti*“, ale keďže oprávnenia OS USA a spol. uvedené v dohode majú prednosť pred zákonmi SR, budú sa aplikovať práva z dohody. Navyše, aj pojem „rešpektovať“, použitý v čl. 27, má menej záväzný obsah než napr. pojem „dodržiavať“ a ponúka širšiu možnosť interpretácie.

Možno očakávať, že na územie SR bude prúdiť množstvo vojakov, ich príbuzných či dodávateľov, pričom títo sa budú riadiť pravidlami stanovenými OS USA. SR si v zmluve nevyhradila možnosť **obmedziť tieto osoby** ani z hľadiska ich počtu ani v ich právach kvôli verejnému zdraviu. Platí to aj v prípade, že by prichádzali z rizikových oblastí. Je paradoxné, že na Slovensku sledujeme mobily

občanov, zatvárame ich do lockdownov, niekedy i s obmedzením pohybu medzi okresmi a súčasne ideme umožniť fakticky nekontrolovaný cezhraničný pohyb množstva osôb. Nemusí pritom ísť len o občanov USA alebo EÚ, naopak, takých dodávateľov pre OS USA dohoda definuje veľmi široko ako „neslovenské právnické osoby a ich zamestnancov“. V dohode nie je vyriešená ani situácia, ako sa bude riešiť zodpovednosť v prípade, ak sem OS USA a spol. zavlečú mimo dozor slovenských hygienikov nový vírus a spôsobia tým vážne zdravotné i ekonomické následky. Čl. 27 to reguluje iba volaním po proaktívnom prístupe a formuláciou: „Na tento účel príslušné orgány Strán konzultujú a spolupracujú s cieľom zabezpečiť okamžité riešenie problémov...“ I pri dobrej vôli americkej strany sa však „konzultácie“ môžu ukázať ako veľmi neefektívne riešenie a otázku kompenzácie za spôsobené škody zrejme nevyriešia.

Problémom je aj možná **diskriminácia občanov SR** v prípade núdzového stavu a lockdownu. Podľa čl. 21 ods. 1 dohody môžu OS USA na území SR „... zriadiť vojenské služobné predajne, predajne potravín a iné predajne, otvoriť stravovacie zariadenia, spoločenské a vzdelávacie centrá a služobné rekreačné priestory na využívanie príslušníkmi ozbrojených síl USA, závislými osobami a iným oprávneným personálom...“ OS USA môžu dané činnosti prevádzkovať aj „prostredníctvom zmlúv s inými organizáciami“, pritom platí, že SR „nebude vyžadovať žiadnu licenciu, povolenie, inšpekčnú ani inú regulačnú kontrolu“. Podnikatelia, ktorí budú pracovať pre OS USA, tak budú vyňatí zo slovenských regulácií a kontrol, vrátane hygienikov. Môže sa preto stať, že kým sa ostatné reštaurácie zatvoria, reštaurácie pre Američanov zostanú otvorené. Som tiež zvedavý, kto zdôvodní mladým ľuďom, že nemajú organizovať ilegálne diskotéky, keď uvidia otvorené „spoločenské centrá“ pre amerických vojakov a ich rodiny.

Trestné činy a väzba

Tradične spornou témou takýchto dohôd je otázka aplikácie trestného práva **voči zahraničným subjektom** za trestné činy na území SR. V čl. 12 ods. 1 dohody sa uvádza, že SR: „*uplatňuje svoju suverénnu diskrečnú právomoc vzdať sa svojho prednostného práva na výkon trestnej právomoci... V prípadoch trestných činov, ktoré majú pre Slovenskú republiku osobitný význam, môžu slovenské orgány toto vzdanie sa právomoci odvolať, a to písomným vyhlásením... najneskôr do tridsiatich (30) dní...*“ Táto formulácia komplikuje práve prípady s osobitným významom, ako by bola napr. americká špionáž. V podobných prípadoch by bol dôležitý rýchly postup štátnych orgánov a byrokratické prietahy ho môžu skomplikovať. Nevhodné je aj široké obmedzenie v čl. 12 ods.: „*Príslušníci ozbrojených síl USA a závislé osoby nebudú súdené v neprítomnosti bez ich súhlasu...*“ – aj keď treba uviesť, že z tohto ustanovenia existujú výnimky

Pokiaľ ide o **väzbu**, v čl. 13 ods. 2 sa uvádza: „*Príslušník ozbrojených síl USA alebo závislá osoba, ktorú slovenské orgány vyšetrujú, alebo sa voči nej vedie súdne konanie, zotrvá alebo bude umiestnená pod kontrolu orgánov ozbrojených síl USA, ak o to tieto orgány požiadajú, až do ukončenia všetkých súvisiacich súdnych konaní.*“ Toto ustanovenie opäť vychádza z idealistickej predstavy o vzťahoch SR a USA. Skúsme si napr. predstaviť amerických vojakov alebo závislé osoby, ktoré tu budú vykonávať špionáž, úklady proti SR či inú podobnú trestnú činnosť, za ktorú by ich slovenské orgány mali stíhať. Je však zmysluplné, aby sa takéto osoby vydávali pod kontrolu OS USA? Dané ustanovenie úplne znemožňuje aj uvalenie kolúznež väzby pri hrozbe ovplyvňovania svedkov, hoci práve v tomto prípade by mohla byť užitočná.

Nie celkom jasný je i zmysel **kontroly USA** nad závislými osobami, teda napr. členmi domácnosti amerických vojakov, ak ich stíhajú slovenské orgány. Keď syn nejakého dôstojníka znásilní a zabije Slovenku, prečo by mal ísť pod kontrolu OS USA? USA síce v čl. 13 ods. 2 sľubujú „*maximálne úsilie na zabezpečenie prítomnosti*“ v konaní pred súdmi v SR, ale ak sa súdne konanie neskončí do jedného roku, tak aj táto povinnosť zanikne. Je pritom známe, že jeden rok na súdne konanie (vrátane odvolacieho) nie je až tak veľa, i keď lehota sa môže predĺžiť po dohode oboch strán. Ďalším

sporným bodom je ustanovenie čl. 13 ods. 4, ktorý umožňuje OS USA navštevovať odsúdené závislé osoby vo väzení i mimo návštevných hodín a poskytovať im konkrétne druhy pomoci uvedené v čl. 13 dohody. Principiálna otázka znie, prečo by mali mať americkí delikventi v slovenských väzniciach viac výhod než tí slovenskí?

Pomerne otáznosť je aj vykonávanie **policajných právomocí** zo strany USA. Tie by sa dali akceptovať v prípade dohodnutých zariadení, avšak čl. 14 ods. 2 umožňuje nasadenie vojenskej polície aj „v komunitách neďaleko vojenských zariadení a priestorov, v ktorých sa nachádzajú ozbrojené sily USA“. Napriek problematickosti takéhoto postupu treba uznať, že ide o zmiernenú verziu v porovnaní s uniknutým návrhom dohody z roku 2019 a uvádza sa formulácia „v úzkej koordinácii s príslušnými slovenskými orgánmi“.

Ochrana práv občanov

Dohoda zasiahne aj do viacerých práv občanov SR. V rámci tohto textu možno spomenúť len určitý počet prípadov, avšak na niektoré z nich treba upozorniť. V čl. 15 sa uvádza: „Príslušníci ozbrojených síl USA vrátane civilnej zložky sú vyňatí z konaní o občianskoprávnu náhradu škody alebo o uloženie správnej pokuty ... pri výkone ich služobných povinností.“ To nie je príliš „suverénne“ ustanovenie a odvolávka na dohodu NATO SOFA nestačí. Avšak aj v prípade civilného konania majú príslušníci OS USA procesné privilégium: „nebudú postihovaní rozsudkom pre zmeškanie ani úkonmi, ktoré by poškodzovali ich záujmy, ak im služobné povinnosti alebo riadne schválená neprítomnosť dočasne bráni v účasti na občianskoprávnom konaní.“ Pri **náhrade škody** pritom môže ísť napr. o situáciu, ak nejaký americký vojak mimo službu napadne na ulici Slováka alebo mu rozbije okno a ten žiada náhradu škody. Tu ide o súdnu ochranu práv konkrétneho občana SR, ktorú treba realizovať bez zbytočných prieťahov. To, že vojaka odvelia OS USA na inú základňu, nesmie danú ochranu znefunkčnúť.

Ako veľké riziko pre práva občanov i samosprávy sa ukazuje čl. 3 ods. 3: „Slovenský výkonný zástupca na žiadosť sprostredkuje zabezpečenie dočasného prístupu a použitia zo strany ozbrojených síl USA a dodávateľov USA: (a) verejných pozemkov a zariadení (vrátane ciest, prístavov a letísk), ktoré nie sú súčasťou dohodnutého zariadenia a priestoru, ... a (b) súkromných pozemkov a zariadení (vrátane ciest, prístavov a letísk) na použitie na podporu ozbrojených síl USA.“ Toto ustanovenie teda zaväzuje Ministerstvo obrany SR (MO SR), aby vybavilo **používanie verejného i súkromného priestoru**, ak o to OS USA požiadajú. Vzniká však otázka, ako prístup k pozemkom minister „sprostredkuje“, ak ich kraj, obec či súkromný vlastník odmietne poskytnúť. Zo strany SR však ide o zmluvný záväzok voči USA a tak sa dá predpokladať, že ministerstvo bude vytvárať na vlastníkov pozemkov nátlak cez štátnu moc. Pri troche racionálnej úvahy sa v dohode dala vyrokovať miesto formulácie „sprostredkuje“ miernejšia formulácia, napr. „pokúsi sa sprostredkovať“.

Práva a výhody amerických subjektov

Popri OS USA budú na Slovensku na základe dohody pôsobiť aj ďalšie subjekty. Okrem civilnej zložky OS USA ide najmä o **závislé osoby a dodávateľov**. Závislá osoba zahŕňa predovšetkým rodinného príslušníka člena OS USA, resp. osobu, ktorá je finančne, právne či zdravotne odkázaná na jeho podporu. Pojem „Dodávateľa USA“ zahŕňa neslovenské fyzické a právnické osoby a ich zamestnancov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi SR a sú zmluvnými dodávateľmi alebo subdodávateľmi Ministerstva obrany USA. Uvedené osoby budú mať široké spektrum výhod, takže v tejto časti spomeniem len niektoré.

Pokiaľ ide o otázku **vstupu a výstupu týchto osôb do SR**, podľa čl. 7 platí, že OS USA, dodávateľa a závislé osoby sú vyňaté z predpisov upravujúcich registráciu a kontrolu cudzincov. V čl. 7 ods. 1 sa im prístup do SR uľahčuje nad rámec dohody NATO SOFA, v ods. 2 sa uvádza postup voči rôznym

skupinám osôb, pričom v prípade dodávateľov stačí aj „poverenie príslušného orgánu USA“ – čo je dôležité najmä pri osobách, ktoré by mali inak vízovú povinnosť do SR. Pokiaľ ide o „dohodnuté zariadenia“ v prílohe sa uvádzajú letiská v Kuchyni a Sliači, avšak dohoda stanovuje, že rovnakým režimom sa budú riadiť aj ďalšie objekty, na ktorých sa strany dohodnú. Zdá sa teda, že by sa zoznam mohol rozšíriť. Podľa dohody sú OS USA oprávnené operačne riadiť dohodnuté zariadenia a priestory na účely prístupu a používania OS USA, dodávateľmi, závislými osobami a inými podľa vzájomnej dohody.

Veľmi zaujímavé je aj zriaďovanie amerických **vojenských poštových úradov** na území SR, kde sa podľa čl. 22 ods. 2 budú môcť používať americké poštové známky. Prakticky to nebude predstavovať problém, ale pri existencii vojenských poštových úradov s americkými známkami možno len ťažko predstierať, že na Slovensku sa nebudujú americké vojenské základne.

V čl. 28 sa spomína otázka **telekomunikácií**. Opäť nie je vyriešené, ako odstrániť prípadné škodlivé rušenie zo strany OS USA. Čl. 28 ods. 4 hovorí, že OS USA „vynaložia všetko primerané úsilie na koordináciu využívania rádiového spektra“. V ods. 5 sa zasa uvádza, že USA a SR „urýchlene konzultujú s cieľom zmierniť takéto rušenie, pričom zohľadnia prevádzkové aspekty.“ Čo však v prípade, keď konzultácie nebudú úspešné a rušenie neprestane? Budú na to zasa doplácať občania SR?

Ekonomická výhoda?

Jedným z hlavných argumentov, ktoré sa používajú na odôvodnenie americkej prítomnosti, je tvrdenie o investíciách do letísk. Úplne sa pritom ale opomína, že SR podľa čl. 3 ods. 5 poskytne všetky dohodnuté zariadenia a priestory „*bez nájomného alebo podobných nárokov*“, pričom OS USA budú dohodnuté zariadenia „operačne riadiť“ (čl. 3 ods. 1). Zaujímavá je aj otázka, čo so zostatkovým majetkom, ak USA prestanú dohodnuté zariadenia a priestory používať. Čl. 5 je pomerne neurčitý, i keď stanovuje, že majetok, ktorý USA neodvezú, zostane majetkom SR. Otázky ale vyvoláva formulácia „*v prípade, že Spojeným štátom tým nevzniknú žiadne náklady*“, ktorá naznačuje, že pre SR by ten „obchod“ s letiskami nemusel byť až taký výhodný. V čl. 5 ods. 2 sa tiež uvádza: „*Strany alebo ich výkonní zástupcovia budú vzájomne konzultovať podmienky vrátenia akéhokoľvek dohodnutého zariadenia alebo priestoru vrátane náhrady za vzájomne určenú zostatkovú hodnotu vylepšení alebo výstavby, ktoré uskutočnili Spojené štáty.*“ Podľa toho sa dá očakávať, že USA budú žiadať náhradu za zostatkovú hodnotu vylepšení letísk, ak ich prestanú využívať. Je teda možné, že časť rekonštrukcie letísk zaplatí SR. Samozrejme, hnutelný majetok podľa čl. 5 ods. 3 zostane majetkom USA.

Za zmienku stojí aj ustanovenie čl. 17 ods. 1: „*Príslušníci ozbrojených síl USA a závislé osoby nie sú povinné na území Slovenskej republiky platiť žiadne dane vrátane DPH, poplatky, licenčné poplatky ani podobné poplatky...*“ Pri niektorých poplatkoch bude existovať výnimka, čl. 17 však výslovne spomína len cestné mýto. Oslobodenie môže mať pri určitých daniach či poplatkoch zmysel, avšak takéto generálne ustanovenie je prinajmenšom sporné a bolo by treba postupovať diferencovanejšie.

Ohrozenie slovenských záujmov?

Na záver nebudem riešiť otázku o motívoch pre návrh takejto dohody, skonštatujem však, že dohoda je pre SR napísaná nevýhodne. Vzhľadom na závažnosť problematiky by nebolo na škodu, keby politici predložili túto tému na hlasovanie aj do referenda. To sa určite nestane, avšak na MO SR by sa mali znovu zamyslieť nad niektorými formuláciami, ktoré poškodzujú zákonom chránené záujmy SR a **nemali by dohodu pretláčať bez nápravy aspoň tých najkritickejších ustanovení.**

AUTOR: Branislav Fábry

ZDROJ: noveslovo.sk